

LADĚNÍ

2007

ČASOPIS PRO TEORII A KRITIKU DĚTSKÉ LITERATURY

V TOMTO ČÍSLE:

Proměna paradigmat a žánru □ Večerníčky Václava Čtvrťka □ Malé velké krtčí příhody □ Román plný poezie □ Životopis legendy dětské literatury □ Strašidla kolem nás □ Cizost v německé dětské knize □ Nominace Zlaté stuhy za rok 2006 □ Česká kniha v Japonsku □ Sto let od narození Bohumila Říhy □ Na čem právě pracují: Markéta Prachatická □ Představujeme nakladatelství: Plot

Obsah

STATI		ZPRÁVY	
Proměna paradigmat a žánru (Tamara Bučková)	2	Nominace Zlaté stuyhy za rok 2006 (Martin Reissner)	43
Večerníčky Václava Čtvrťka (Helena Vypelová)	10	Znovu Noc s Andersenem (mar)	45
		Suk 2006 – Čtème všichni (lar)	46
		Česká kniha v Japonsku (Blanka Stehlíková)	47
RECENZE A GLOSÝ		JUBILEA A OHLĚDNUTÍ	
Dobrodružství z rudolfinské Prahy (Milena Šubrtová)	19	Sto let od narození Bohumila Řihy (Naděžda Siegllová)	48
Malé velké krtčí příhody (Martin Reissner)	20	Vzpomínka na Josefa Čapka (Jiří Poláček)	50
Román plný poezie (Věra Vařejková)	22	NA ČEM PRÁVĚ PRACUJI	
Čarodějnice mezi námi (Z. K. Slabý)	23	Kouzelník Futuro a Kočičí král (Markéta Prachatická)	51
Příběh z období dívčího dospívání (jz)	24	PŘEDSTAVUJEME NAKLADATELSTVÍ	
Fotbalový míč jako motivace (ns)	25	Nakladatelství Plot (Martin Reissner)	52
Mikulkův State Louis nově (Jitka Zítková)	26		
Nehas, co se třeptí... (Radim Kopáč)	27		
Putování za smyslem života (Ester Nováková)	28		
Završení Stroudovy trilogie (mě)	30		
Detektivka z antického Říma (David Kroča)	30		
Životopis legendy dětské literatury (Milena Šubrtová)	32		
Strašidla kolem nás (Naděžda Siegllová)	34		
Když delfín uší vítr čist (Radim Kopáč)	35		
Úctyhodný historický sumář (Martin Reissner)	36		
Dvakrát poučení z Albatrosu (Z. K. Slabý)	38		
Je filozofie také pro děti? (Eva Toufarová)	39		
Komunikace v proměnách času (Naděžda Siegllová)	41		
Cizost v německé dětské knize (Jana Baroková)	41		

Titulní strana: Ilustrace Gabriela Filcika z pohlednice vydané u příležitosti akce Noc s Andersenem Repro: archiv

LADĚNÍ Časopis pro teorii a kritiku dětské literatury. Vydává Ústav literatury pro mládež Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. Číslo 1/2007. Ročník 12 (17). Vychází čtyřikrát ročně. Redakce Martin Reissner, Jitka Zítková.

Redakční rada: Naděžda Siegllová, Hana Šmahelová, Jaroslav Toman, Svatava Urbanová, Věra Vařejková. Uzávěrka příštího čísla 1. května 2007. Adresa redakce: Ústav literatury pro mládež, Katedra české literatury, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Poříčí 7, 603 00 Brno, Česko, e-mail: ladeni@ped.muni.cz, tel.: +420 549 496 331 © by REM. Grafická úprava REM. ISSN 1211-3484. MK ČR E 16428.

Toto číslo vychází s podporou Ministerstva kultury ČR a Jihomoravského kraje

Proměna paradigmat a žánru

Tamara Bučková

Tvorbu několika moderních autorů německy psané literatury konce 20. a začátku 21. století pro děti a mládež lze charakterizovat slovy Petera Härtlinga, která pronesl u příležitosti udělení Německé ceny za literaturu pro mládež roku 1976: „Popiš skutečnost – ale tak, abys neochromil fantazii, nezabil sen. Nepiš tak, aby se knížky staly pro děti možností úniku z tohoto světa. Pomoz jim, aby světu porozuměly, aby jej prohlédly, aby o něm zapochybovaly, aby se dokázaly zeptat, a když to bude nutné, aby se pustily do boje ...“

Žánrem, který pro své ztvárnění světa níže uvedení literáti zvolili, je román pro mládež a dospívající čtenáře. I přes různorodý styl, odlišnou poetiku i žánrovou stavbu románu v něm nalezneme prvek, jenž tyto autory spojuje: problémovou orientaci zasahující současnost i minulost. V souvislosti s jejich dílem lze také sledovat, jakým způsobem reflektuje současný román život dnešní generace starších dětských čtenářů a teenagerů.

Od 70. let 20. století procházela německy psaná literatura pro mládež dynamickou proměnou. Bývá nazývána změnou paradigmat, jež se odrazila ve vzniku moderní (80. léta) a později postmoderní literatury (přelom 80. a 90. let a dál) co do témat i formy jejich zpracování. Ve výsledku lze tuto proměnu kromě jiného charakterizovat také vícesměrnou adresností uměleckých textů, o jejichž tematické vhodnosti a přiměřenosti se často diskutuje. Tato vývojová tendence je obzvláště zřejmá v románu pro mládež a do-

spívající čtenáře, který se přibližuje literatuře pro dospělé a částečně se s ní může i překrývat.

Aspekt adresáta, který má v analýze literatury pro děti a mládež své prioritní postavení, zdůrazňuje mimo jiné komunikaci s literárním textem, literární a čtenářskou socializaci. Dítě je nejen cílovou kategorií, ale i předmětem začleněným do tematické složky textu. „Obrat k dítěti“, řečeno slovy sociální psychologie (srovnej Helus, 2004), znamená uvidět je v jeho problematičnosti. Literárně-psychologické pozorování předznamenalo i poměrně nové vymezení literatury pro děti a mládež, vytvořené v minulém desetiletí Ernestem Seibertem (Seibert, 2005), který ve svém bádání navazuje na amerického etnopsychologa Maria Erdheima. Ten rozděluje kultury na ty, které mezi etapami dětství a dospělosti vidí jasnou hranici, dělíci období bezproblémové a období problémové a na ty, které mezi těmito dvěma obdobími vidí další etapu – obtížnou a problematickou fázi hledání nové identity. Erdheimův psychologicko-filozofický model dělení kultur Seibert aplikuje na členění literatury pro děti a mládež. Literaturu pro děti chápe jako soubor textů, které líčí, i přes veškeré každodenní „trable“ a „svízele“ svých hrdinů, radostně optimistické objevování světa. Literatura pro mládež je naopak literaturou, jejímž tématem je přechodné období mezi dětstvím a dospělostí, charakterizované všemi bouřlivými jevy, které je provázejí a které jsou na osudech

literárních hrdinů a hrdinek různým způsobem, v závislosti na autorském stylu, demonstrovány. Avšak do jaké míry se jedná o osudy pouhých literárních hrdinů či hrdinek? Do jaké míry lze v literatuře pro děti a mládež formulovat sepětí skutečnosti a literární fikci jako generační výpověď či výpověď o více generacích v každodenním všedním životě společnosti v konkrétní historické etapě?

Přijmeme-li tezi, že literatura je referenční o jednom světě, světě společném dětem i dospělým, pak tedy existuje jedna literatura, literatura adresovaná (ve smyslu společně určená) dětem i dospělým. Vzhledem k tomu, že níže uvedená cizojazyčná díla se u nás částečně objevují i ve formě převodů, vyvstává otázka, jak dalece lze vyslovenou hypotézu rozvíjet z pohledu původní a překladové literatury.

Německy psaná literatura pro mládež a dospívající čtenáře má ve svém tematickém spektru a žánrovém tvaru před českou literaturou určitý náskok, daný počtem zastoupením autorů, širšími možnostmi knižního trhu. Ten se spolu s poměrně masovou recepcí nově laděných textů stal jedním z faktorů, jež iniciovaly literárně-kritické i literárně-teoretické zhodnocení této vlny literatury. Nezbytným předpokladem pro taková zhodnocení byl vznik vědeckých institucí zabývajících se literaturou pro děti a mládež. Centry těchto bádání se staly Univerzita Johanna Wolfganga Goetha ve Frankfurtu na Mohanem (H. H. Ewers) a Univerzita Vídeň (Ernest Seibert). Předmětem jejich výzkumů je mimo jiné aktuální proměna paradigmat literatury pro děti a mládež, která je obzvláště zřetelná na příkladu žánru problémově orientovaných románů pro mládež.

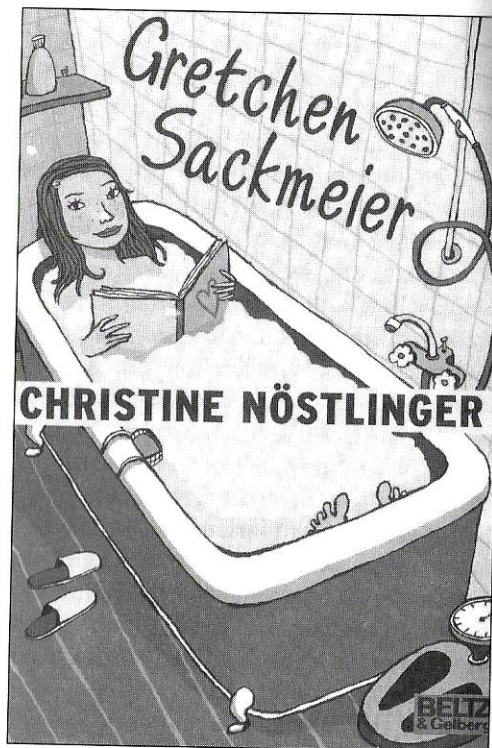
Autory moderních a potažmo postmoderních románů pro mládež a dospívající čtenáře jsou povětšinou renomované osobnosti ze světa literatury, jejichž tvorba dosáhla vysokého čtenářského i literárně kritického ohlasu jak v zemi svého vzniku (v Rakousku, ve Spolkové republice Německo), tak i v zahraničí – to platí zejména pro Kirsten Boieovou, Christine Nöstlingerovou, Mirjam Preußlerovou, Gudrun Pausewangovou a Renate Welshovou. Texty těchto spisovatelek tematicky reflektují současnost i minulost. Ze současnosti si jako námět vybírají kupříkladu každodenní malé i velké starosti svých hrdinů. Jindy se jedná o příběhy prožité v mezních, téměř hraničních situacích, které jsou orientovány dovnitř života jedné rodiny. Pak vyprávějí o životě postiženého dítěte (Peter Handke: *To byl Hirbe – Das war der Hirbel*; Max von der Grün: *Předměstí krokodýlů – Vorstadt der Krokodile*), o úmrtí v rodině (Sigrid Zeevaetr: *Moře plné hvězd – Ein Meer voller Sterne*; Peter Pohl: *Chybíš mi, chybíš mi – Du fehlst mir, du fehlst mir*; Jutta Treiberová: *Dokud cikády spí – Solange die Zikaden schlafen*), o životě adaptovaných dětí, životě v dětském domově (Mirjam Preußlerová: *Když přichází štěstí – Wenn das Glück kommt, muss man ihm einen Stuhl hinstellen*; Renate Welshová: *Tvář v zrcadle – Gesicht im Spiegel*), nechtěné těhotenství (Jutta Treiberová: *Modré jezero je dnes zelené – Der blaue See ist heute grün*). V jiných případech tyto romány přesahují prostředí jedné rodiny, jsou postaveny na hraničních životních situacích a mají širší společenský apel. Jejich náměty se stávají mimo jiné drogová závislost (Christiane F.: *My, děti ze stanice ZOO – Wir, Kinder aus dem Bahnhof ZOO*, Thomas Jeier: *Jízdenka do Říma – Rom, zweite*

Klasse einfach). Tematicky zasahují oblast víry či národnosti, uměleckým způsobem monitorují život dětí a rodin pocházejících z jiných zemí (Peter Härtling: *Benn miluje Annu – Benn liebt Anna*; Renate Welshová: *Ülkü, das fremde Mädchen; König, Straube, Taylan: Oya*). Ojedinele vypovídají o možných osudech civilizace v nejširším slova smyslu, například o ekologických katastrofách (Gudrun Pausewangová: *Mrak – Die Wolke*). Tematická stratifikace nám poskytne pouze nejnütnější orientaci.

Ve všech románech se jednotlivé motivy posouvají, prolínají, navzájem mění své postavení vzhledem k hlavnímu, problémově laděnému tématu, s nímž jsou hrdinové (v případě současného románu pro mládež většinou hrdinky) literárního textu konfrontováni (konfrontovány). Je tomu tak i v případě románů obracejících se do minulosti. Častým námětem z historie je období spjaté s druhou světovou válkou, od nástupu fašismu až po život dětí v ghettu. Tyto romány mají autobiografické rysy (Renate Welshová: *Dida, cizí dítě – Dida, das fremde Kind*), zřetelné jsou prvky autenticity (Mirjam Preßlerová: *Malka Mai – Malka Mai*), jedná se o relativně uzavřený příběh z minulosti. Aspekt minulosti a současnosti nabízejí romány, v nichž historická minulost tvoří jen jeden z tematických plánů. Ten nabízí protiklad času vyprávěného a času vyprávění, dané téma je pojednáno dnes, a to z pohledu tří různých generací (Renate Welshová: *Návštěva z minulosti – Besuch aus der Vergangenheit*, Mirjam Preßlerová: *Čas nočních můr – Die Zeit der schlafenden Hunde*). Ve všech případech se jedná o zajímavá, aktuální a umělecky poměrně

velmi zdařile zpracovaná témata, díla, která dokáží oslovit čtenáře každé věkové kategorie, laika, i člověka profesně se zabývajících literaturou či prací s mládeží a dospívající generací.

Z knih zabývajících se současností vzpomeňme pro bližší prezentaci (nikoliv analýzu) románové texty s námětem každodenních starostí všedního života líčeného na pozadí rozličného rodinného zázemí. Jedná se o román Kirsten Boieové *Já jako splněný sen mámy?!? – Ausgleichskind* (popisující život na první pohled normální a harmonické rodiny), romány Christine Nöstlingerové *Markétka – Gretchen Sackmaier* (popisující postupný rozpad rodiny a pokus o její „znovuslepení“), román Renaty Welshové

Naježený svět – Diesteltage (popis hraniční situace líčící definitivní rodinný krach) a román Dagmar Chidolueové *Lady punk – Lady Punk* (líčení života v neúplné rodině). Zatímco výše zmíněné tituly jsou uváděny jako příklad moderních románů, *Lady punk* Dagmar Chidolueové bývá zmiňován jako příklad postmoderního románu. Faktem, který zaslouží zdůraznění, je vícesměrná adresnost nově vyprofilovaného žánru.

Román Kirsten Boieové *Já jako splněný sen mámy?!? – Ausgleichskind* (1991) vypráví o životě patnáctileté Margret, která má, stejně jako její otec, kompenzovat nenaplněné ambice své matky. Ta je frustrována vlastním životem, jenž se po profesně slibném začátku baletní dráhy odehrává pouze na bázi rodiny. Hlavním námětem díla je hledání nové identity a boj o tuto identitu, který Margret paradoxně svádí právě s vlastní maminkou. Čtenáři je postupně představován její komplikovaný život: musí pilně cvičit na klavír, aby byla vybrána na školní akademii, nesmí selhat při psaní kontrolních prací během školního roku, nesmí se zaplést do mimoškolních nežádoucích aktivit svých spolužáků. De facto má být pro matku i náhražkou za starší sestru, která po konfliktu opustila rodinu, přerušila studium a odjela do Anglie pracovat jako dětská chůva. Hrdinka je vedena k zodpovědnosti. Avšak spíše než aby se cítila zodpovědná sama za sebe, cítí se zodpovědná za to, aby nezklamala ambiciózní matku, která touží po absolutním uznání, jež má být dosaženo skrze úspěchy její rodiny.

Dívčiny problémy zesilují i školní události. Třída připraví „ekologickou“ recepci v supermarketu. Margret má strach, ale

nakonec se k ostatním připojí a je dokonce vybrána jako mluvčí mladých rebelů. V této chvíli ještě nedokáže dotáhnout boj za sebe samu do konce a reportérce, která si ji vybere pro rozhovor, se představí smyšleným jménem. Vedle tohoto skandálu tají také neúspěch v konkurzu na školní akademii. Vše vyjde najevo až při jedné rodinné návštěvě a při mamčiných narozeninách. Děvče učiní gesto vzdoru a osamostatnění: věnuje matce své hodiny klavíru, protože ta už dlouho chtěla hrát, když se jako vdaná a se dvěma dětmi nemohla dále věnovat baletu. Kniha nekončí happy endem, ale nadějí, že se věci v dívčině rodině snad vrátí k „normálu“.

Děj je podáván chronologicky, s malými vsuvkami vysvětlujících retrospektiv. Vypravěčkou (ich forma) je Margret, což zvyšuje pocit autenticity. Autorka využívá techniku vnitřních monologů, v nichž je demonstrován vnitřní svět hrdinky, spočívající v protikladu empatie (pochopení pro matku) a vzpoury (snahy neztratit, ale výrazněji najít a prosadit sama sebe). Kirsten Boieová s nadšátkou a humorem líčí nadčasové konfliktní situace vyplývající z odlišného žebříčku životních hodnot, generační problém zasazuje do tematicky barvitých souvislostí každodenního života, spočívajících v humorném líčení detailu, jenž kontrastuje s morálním apelem hlavního námětu.

Kontextově jinou situaci představuje jedno z nejčtenějších děl rakouské autorky Christine Nöstlingerové, románová sága o Markétce Vařbuchové. Jedná se o trilogii s původním titulem *Gretchen Sackmaier* (1981-1983; česky 2000-2002). Děj prvního dílu trilogie nazvaného

Markétka – Gretchen Sackmaier začíná po setkání paní Vařbuchtové s bývalými spolužáky. Třídní sraz se koná dvacet let po maturitě a je tedy přirozenou příležitostí k předběžné životní bilanci. Markétčina maminka při setkání se spolužáky zjistí, že jako jediná nedostudovala další školu, jako jediná zůstala od svatby v domácnosti a jako jediná naprosto katastrofálně přibrála. Zjistí, že zcela automaticky přijala rodinný vzor Vařbuchtových, ačkoliv pro ni nebyl původně přijatelný. Rozhodla se tedy věci změnit – dokončit školu, najít si práci a zhubnout. To vede k rodinné krizi a následně i k rozpadu dosud bezproblémově fungující rodiny se třemi dětmi, čtrnáctiletou Markétkou, o čtyři roky mladším Honzíkem a malou pětiletou sestřičkou Majdou. Markétka je jako nejstarší nucena zaujmout k celé věci stanovisko a musí se jasně postavit na stranu jednoho z rodičů. Zastane se maminky a po čase se dcery a matka stěhují od otce pryč. Nejmladší Honzík zůstává s tatínkem, slepě přebírá jeho postoj a maminka rozhodnutí chápe jako zradu. Markétka tedy v podstatě řeší problém svých rodičů a na pozadí jejich sporů i své problémy: potíže s nadváhou, první zkušenosti s chlapci... Ve druhém díle *Markétka má trable* (*Gretchen hat Hänchen-Kummer*) se setkáváme s jinou Markétkou. Je o více než rok starší, hezčí, sebevědomější a také trochu zamilovaná, hledá skutečný vztah. Navíc má starosti s Honzíkem, který má problémy ve škole a také se spolu s kamarády rozhodl stát se „spravedlivým mstitelem“ ve všech rozpadlých rodinách. Hochovy trable jsou momentem, který vede k posunu v rodinné krizi: maminka, Mar-

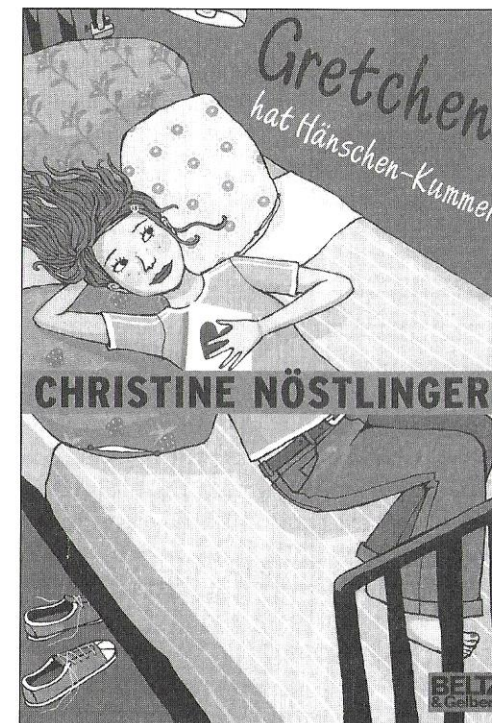
kétka a Majda se vrací domů. Záhy je však jasné, že ani po „znovuslepení“ nebude nic jako dřív – tedy jednoduše bezproblémové a pro všechny zúčastněné ideální. Druhý díl série tematicky uzavírá větší celek a nabízí otevřené, poměrně reálné zakončení příběhu. Ve třetím díle *Má milá Markétko* (*Gretchen, mein Mädchen*) jsou všichni starší. Markétce bude již osmnáct let a tápe v partnerských vztazích. Neví, zda se má rozhodnout pro spolužáka Floriana, nebo pro staršího, na první pohled nepříliš reprezentativního, ale o to zajímavějšího Hinsela.

Trilogie má chronologickou kompozici, příběhy jsou vystaveny logicky a vyprávěny srozumitelně, v úvodu každé kapitoly je uveden přehled následujícího děje. Markétky se způsobem ztvárnění nevykají z autorčina stylu, který je znám odlehčeným viděním tématu, humorným líčením nehumorných situací, komikou zapracovanou do prezentace charakteru jednotlivých postav. Také jazyk Nöstlingerové je znám jistou magií spojující poetičnost a hovorovou mluvu. Markétčiny příhody, stejně jako většinu textů Christine Nöstlingerové, do češtiny úspěšně přeložila Hana Linhartová. Všechny tři části nepostrádají vlídnost, jsou čtivé a čtenář je většinou přijímá s úsměvem, i když jde chvílemi o věci příliš vážné nebo jindy o věci pro českého čtenáře těžko přijatelné, totiž nevěrohodné. Takovým detailem je například situace, kdy Markétka otci v autě zapaluje cigaretu. Pokud si čtenář k Městské knihovně v Praze náhodou půjčí ten správný výtisk, nalezne více komentářů, které připomínají jistý typ literárně-kritické korespondence mezi čtenáři.

Zcela jiný příběh přináší kniha Renate Welshové *Naježený svět – Disteltage* (1996). Román je syrovým líčením prvních okamžiků a prvních dní a týdnů rodiny po rozpadu. Desetiletá Sára se cestou ze školy těší domů a sní o „super dobrém“ obědě. Doma však najde psychicky i fyzicky nemocnou maminku, která se zhroutila. Dívka se snaží řešit situaci, která je nad její možnosti. Podepisuje za maminku šeky, aby v bance mohla vyzvednout peníze na nákup, pokouší se vařit, omlouvá matku, která se uzavírá zcela do sebe, v zaměstnání. Dívka se také marně snaží zkontaktovat někoho z rodiny. Nakonec od Sáry vše vyzví spolužák, který je do ní zamilovaný. Svěří se rodičům a ti následně Sáře pomohou překlenout nejhorší období. Když nejhorší pomine a pro Sáru přichází fáze uvolnění, zhroutí se i ona.

Hlavním tématem Renate Welshové není hledání vlastní, nové identity, ale šok z nové reality, změněná situace, která představuje problém, jenž je třeba nejprve zvládnout a teprve potom se s ním vnitřně vyrovnat. Tematický plán zahrnuje prostředí rodiny i školy, vztahy uvnitř rodiny i vztahy mezi dětskými vrstevníky. V centru pozornosti se nachází dítě postavené do situace dospělého člověka. Román pracuje s deskriptivním rozvíjením tématu na bázi popisů, vyprávění, líčení. Děj se odvíjí rychle a jeho líčení obsahuje prvek dokumentu. Text románu čtenáře do děje, ale přitom jej nutí vytvořit si a zachovat hodnotící odstup. Román *Naježený svět* je jako jediné dílo Renate Welshové přeložené do češtiny. V roce 2000 jej vydalo nakladatelství Amulet v překladu Hany Linhartové.

Velmi odlišný obraz života v neúplné rodině představuje román *Lady punk – Lady Punk* (1985) Dagmar Chidolueové. Jeho hrdinkou je šestnáctiletá Terry žijící s matkou a babičkou. Matkou v určitém

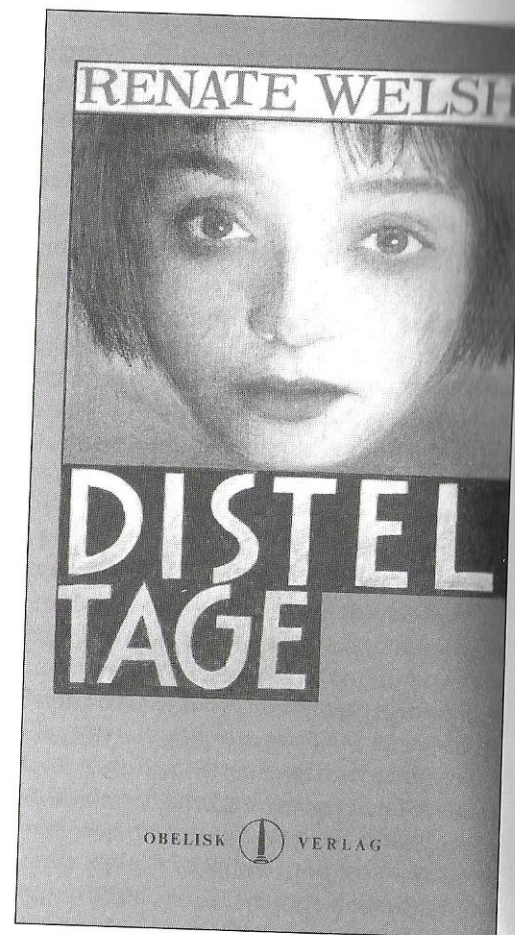

tém slova smyslu pohrdá, vnímá, že v životě jako bohatá žena nemusí nic řešit a že její jedinou starostí je mít partnera. Terry někdy nenápadně, jindy ostentativně pracuje na tom, aby žádný ze „strejdů“ s matkou dlouho nevydržel. Babička většinou souhlasí spíše s vnučkou než s dcerou, ale v podstatě si každá s žen žije svým vlastním životem. Dívka je znučená, po léta deprimovaná faktem, že žije bez otce, na něhož si

vzpomíná už jenom matně. Jejím snem je jet do Ameriky a najít ho tam. Frustrace kompenzuje nakupováním, stylizací do rolí, od nichž s napětím čeká, zda pro ni budou zajímavé. Podobně přistupuje i k prvním zkušenostem se sexem. Lásku chápaná jako vztah je pro ni zatím vzdálená.

Na začátku příběhu se v Berlíně, v období těsně před letními prázdninami, dívka i obě ženy chystají a posléze odjíždějí na dovolenou. Ve Francii děvče navazuje kontakt se starším studentem Marcelem. Vyvíjí se mezi nimi vztah, ovšem když mladík zjišťuje, že Terry není plnoletá, zůstává jen u přátelství, a to ji velmi raní. Další zklamání zažívá poté, co dostává dopis od druhého rodiče. Otec se na její písemné vyzvání ozval a dokonce poslal fotografii své nové rodiny. Podobá se „strejdům“, které si domů vodí matka. Ztráta iluze o otci je pro ni šok a pomáhá jí k návratu do reality právě v době, kdy znovu začíná školní rok. Zdá se, že je Terry ochotná slevit ze svých her a stylizací a stát nomaha více na zemi.

Příběh lze charakterizovat jako chronologický, čas vypravěče a vyprávění se ale často prolínají, nalezneme zde několik paralelně se odvíjejících rovin plynoucích nejen z existence tří ženských postav, ale také z roztržitosti vnitřního života Terry. Vydává se za umělkyni, snaží se vymykat se za každou cenu, s níkým nesplynout a přitom sama trpí tím, že je sama. Důvod pro své strádání, které není ničím jiným nežli znechucením nad vlastní existencí a nudou, nachází v matce, která se proto často stává terčem jejích útoků. Čas vyprávěný směřuje především do téměř zapomenuté mi-

nulosti – života s otcem, či do bilance milenců, kteří matku opustili. Čas vyprávění se odvíjí také od postavy babičky, samostatné, moudré, ze své dcery nešťastné, ale vyrovnané osoby, která je pro Terry důležitou oporou – představuje pro ni zázemí i víru v to, že najde sama sebe. V románu jsou i motivy „bláznivých“ vyšinutých postav, motivy přepychu a chudoby, umění i pseudoumění, ztraceného velkoměsta, venkovské nudy, sexu a přátelství nebo lásky. Román není

dějově orientován k řešení problémů, v postmoderním pojetí je jen mozaikovitou prezentací životního „crazy stylu lady punk“. Kniha získala v roce 1986 v Německu cenu za literaturu pro mládež. Do češtiny ji přeložila Eva Jeníková a v roce 1993 ji vydalo nakladatelství Albatros.

Všechny čtyři postupově odlišné romány tematicky spojují motivy rodinného života a cesty k nové identitě hlavních hrdinek. Všechny uvedené texty ukazují, že proměna tématu a způsob na-

hlížení na toto téma ovlivňují podobu žánru společenského románu pro mládež. Z pohledu literatury pro mládež se jedná o promítnutí životních hodnot hlavního hrdiny do jeho výpovědi o světě. Tyto výpovědi mají převážně kognitivní a zážitkový charakter. Lze předpokládat, že pragmatická složka románů zvyšuje svou účinnost směřováním ke spíše dokumentárnímu stylu, ke svědectví o mezních životních událostech. Právě v nich je schopnost emocionálního prožitku obzvlášť akcentována.

Primární literatura

- K. BOIE: Ausgleichskind. Verlag: Oetinger, 2001.
CH. NÖSTLINGER: Gretchen Sackmeier. Verlag: Oetinger, 2001.

- R. WELSH: Disteltage. Verlag: Nagel & Kimche, 1996.
D. CHIDOLUE: Lady Punk. Taschenbuch: Verlag: Beltz; 2002.

Sekundární literatura

- MAIER, K. E. Jugendliteratur : Formen, Inhalte, pädagogische Bedeutung. Bad Heilbronn: Julius Klinkhardt, 1993.
WILD, R. Geschichte der deutschen Kinder- und Jugendliteratur. Stuttgart: 2002.
GANSEL, C. Moderne Kinder- und Jugendliteratur: ein Praxisbuch für den Unterricht. Berlin: Cornelsen Scriptor, 1999.
AMBROSTER-GROH, E. Der moderne realistische Roman. Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag, 1997.
EWERS, H. H. Jugendkultur im Adoleszenzroman.

- Jugendliteratur der 80er und 90er Jahre zwischen Moderne und Postmoderne. Weinheim und München: Juventa Verlag, 1994.
SEIBERT, E. Kindheitsmuster in der österreichischen Gegenwartsliteratur. Zur Genealogie von Kindheit. Ein mentalitätsgeschichtlicher Diskurs im Umfeld von Kindheits- und Kinderliteratur. Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag, 2005.
HELUS, Z. Dítě v osobnostním pojetí. Praha: Portál, 2004.